

Laboratorium 05

Aproksymacja

Iga Antonik, Helena Szczepanowska

Zadanie 1

Wykonaj aproksymację średniokwadratową punktową populacji Stanów Zjednoczonych w przedziale [1900,1980] wielomianami stopnia m dla $0 \leq m \leq 6$.

- (a) Dla każdego m dokonaj ekstrapolacji wielomianu do roku 1990. Porównaj otrzymaną wartość z prawdziwą wartością dla roku 1990, wynoszącą 248 709 873. Ile wynosi błąd względny ekstrapolacji dla roku 1990? Dla jakiego m błąd względny był najmniejszy?

- (b) Zbyt niski stopień wielomianu oznacza, że model nie jest w stanie uwzględnić zmienności danych (duże obciążenie). Zbyt wysoki stopień wielomianu oznacza z kolei, że model uwzględniła szum lub błędy danych (duża wariancja), co w szczególności obserwowaliśmy w przypadku interpolacji. Wielomian stopnia m posiada $k = m + 1$ parametrów. Stopień wielomianu, m, jest hiperparametrem modelu. Do wyboru optymalnego stopnia wielomianu można posłużyć się kryterium informacyjnym Akaike (ang. Akaike information criterion):

$$AIC = 2k + n \ln \left(\frac{\sum_{i=1}^n (y_i - p(x_i))^2}{n} \right)$$

gdzie y_i ($i = 1, \dots, n$) oznacza prawdziwą liczbę osób w roku x_i , natomiast $p(x_i)$ liczbę osób przewidywaną przez model, tzn wartość wielomianu $p(x)$. Ponieważ rozmiar próbki jest niewielki (dane z dziewięciu lat, $n = 9$), $n/k < 40$, należy użyć wzoru ze składnikiem korygującym:

$$AICc = AIC + \frac{2k(k+1)}{n-k-1}$$

Mniejsze wartości kryterium oznaczają lepszy model. Czy wyznaczony w ten sposób stopień m, odpowiadający najmniejszej wartości AICc, pokrywa się z wartością z poprzedniego podpunktu?

Rozwiązanie

Biblioteki

```
In [ ]: import numpy as np
import matplotlib.pyplot as plt
```

Dane populacyjne

```
In [ ]: years = np.array([1900, 1910, 1920, 1930, 1940, 1950, 1960, 1970, 1980])
population = np.array([76212168, 92228496, 106021537, 123202624, 132164569, 151325798, 179323119, 248709873])
year_1990_true = 248709873
```

Stopienie wielomianu aproksymującego

```
In [ ]: m_values = np.arange(7)
```

Obliczanie macierzy S i wektora T

$$S_k = \sum_{i=0}^m x_i^k, \quad k = 0, 1, \dots, 2n$$

$$T_k = \sum_{i=0}^m x_i^k y_i, \quad k = 0, 1, \dots, n$$

```
In [ ]: def calculate_S(years, m):
    n = len(years)
    S = np.zeros((m+1, m+1))
    for i in range(m+1):
        for j in range(m+1):
            S[i][j] = np.sum(years ** (i+j))
    return S

def calculate_T(years, population, m):
    n = len(years)
    T = np.zeros(m+1)
    for i in range(m+1):
        T[i] = np.sum(years ** i * population)
    return T
```

Rozwiązanie układu równań i wyznaczenie funkcji

$$\begin{bmatrix} S_0 & S_1 & \dots & S_n \\ S_1 & S_2 & \dots & S_{n+1} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ S_n & S_{n+1} & \dots & S_{2n} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} c_0 \\ c_1 \\ \dots \\ c_n \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} T_0 \\ T_1 \\ \dots \\ T_n \end{bmatrix}$$

```
In [ ]: def solve_equations(S, T):
    coefficients = np.linalg.solve(S, T)
    return coefficients

def p(coefficients, x):
    return np.sum(coefficients*(x**np.arange(len(coefficients))))
```

Ekstrapolacja do roku 1990

```
In [ ]: def extrapolate_to_1990(coefficients, year):
    return p(coefficients, year)
```

Obliczenia dla każdego m

```
In [ ]: S = []
T = []
coefficients = []
population_1990_approx = []
relative_error_1990 = []
y_values = []

for m in m_values:
    S.append(calculate_S(years, m))
    T.append(calculate_T(years, population, m))
    coefficients.append(solve_equations(S[m], T[m]))
    population_1990_approx.append(extrapolate_to_1990(coefficients[m], 1990))

    # Obliczenie błędu względnego ekstrapolacji
    relative_error_1990.append(np.abs(population_1990_approx[m] - year_1990_true) / year_1990_true)
    print("Wynik ekstrapolacji populacji w roku 1990 (przybliżony) dla m = ", m, " : ", round(p(
    print("Błąd względny ekstrapolacji dla roku 1990: ", round(relative_error_1990[m],2),"%"
    y_values.append((p(coefficients[m], year) for year in years) )
```

Wynik ekstrapolacji populacji w roku 1990 (przybliżony) dla m = 0 : 143369177.44
Błąd względny ekstrapolacji dla roku 1990: 42.35 %

Wynik ekstrapolacji populacji w roku 1990 (przybliżony) dla m = 1 : 235808109.03
Błąd względny ekstrapolacji dla roku 1990: 5.19 %

Wynik ekstrapolacji populacji w roku 1990 (przybliżony) dla m = 2 : 254712944.65
Błąd względny ekstrapolacji dla roku 1990: 2.41 %

Wynik ekstrapolacji populacji w roku 1990 (przybliżony) dla m = 3 : 254715483.19
Błąd względny ekstrapolacji dla roku 1990: 2.41 %

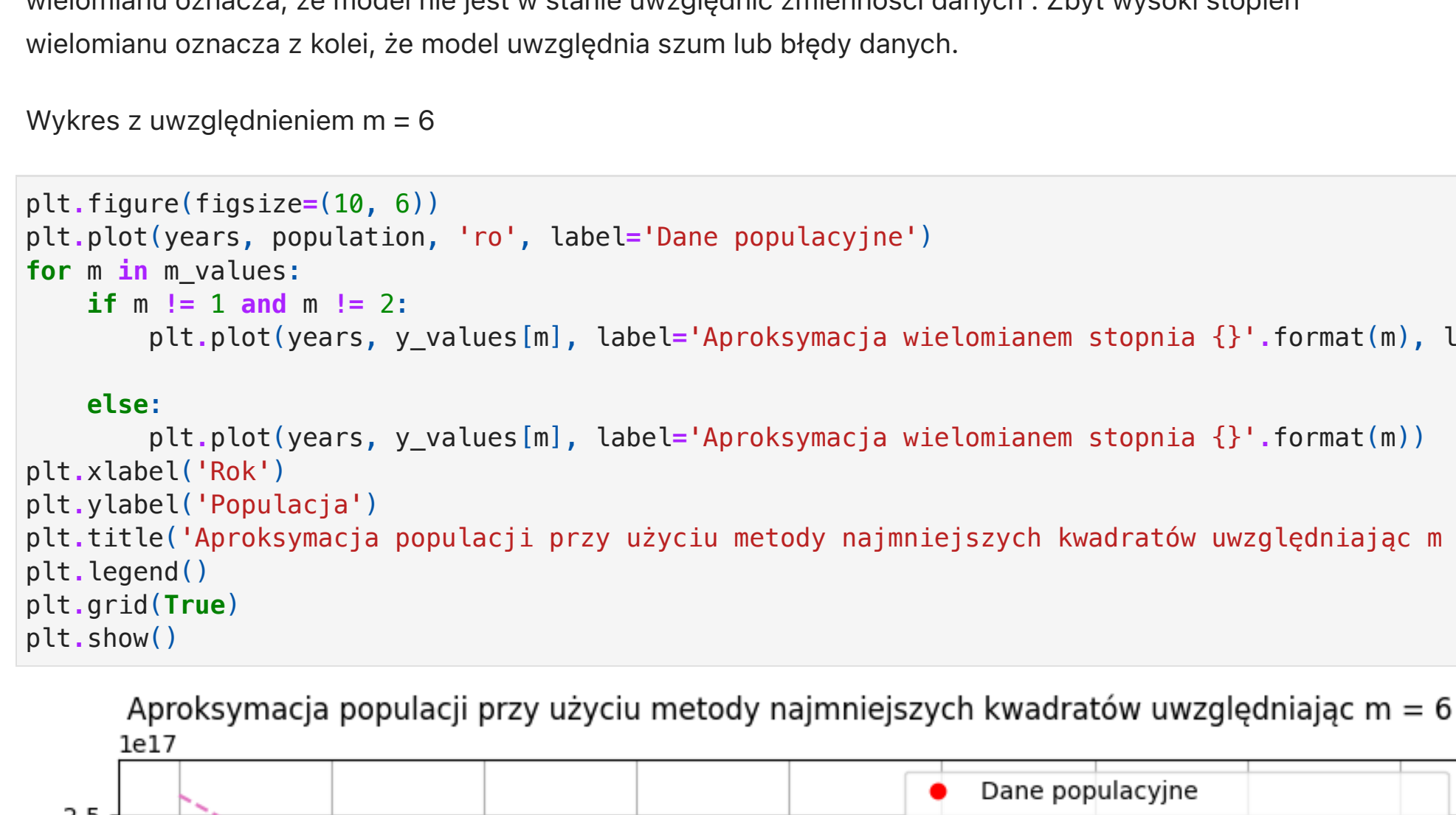
Wynik ekstrapolacji populacji w roku 1990 (przybliżony) dla m = 4 : 236154819.21
Błąd względny ekstrapolacji dla roku 1990: 5.05 %

Wynik ekstrapolacji populacji w roku 1990 (przybliżony) dla m = 5 : 158239299.36
Błąd względny ekstrapolacji dla roku 1990: 36.38 %

Wynik ekstrapolacji populacji w roku 1990 (przybliżony) dla m = 6 : -2.0345135030630925e+17
Błąd względny ekstrapolacji dla roku 1990: 81802683625.28 %

Wykres

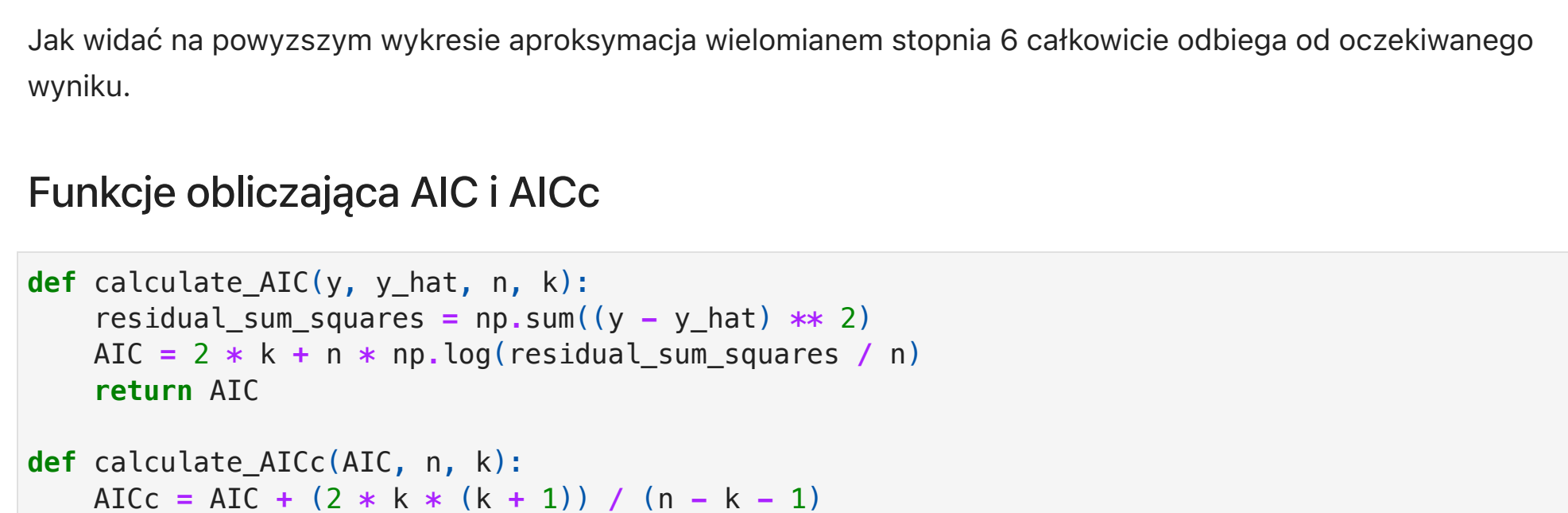
```
In [ ]: plt.figure(figsize=(10, 6))
plt.plot(years, population, 'ro', label='Dane populacyjne')
for m in m_values:
    if m == 6: break
    elif m != 1 and m != 2:
        plt.plot(years, y_values[m], label='Aproksymacja wielomianem stopnia {}'.format(m), li
    else:
        plt.plot(years, y_values[m], label='Aproksymacja wielomianem stopnia {}'.format(m))
plt.xlabel('Rok')
plt.ylabel('Populacja')
plt.title('Aproksymacja populacji przy użyciu metody najmniejszych kwadratów')
plt.legend()
plt.grid(True)
plt.show()
```


Za równo za małe wartości m jak i za wysokie prowadzą do bardzo niedokładnych funkcji. Zbyt niski stopień wielomianu oznacza, że model nie jest w stanie uwzględnić zmienności danych . Zbyt wysoki stopień wielomianu oznacza z kolei, że model uwzględniła szum lub błędy danych.

Wykres z uwzględnieniem m = 6

```
In [ ]: plt.figure(figsize=(10, 6))
plt.plot(years, population, 'ro', label='Dane populacyjne')
for m in m_values:
    if m != 1 and m != 2:
        plt.plot(years, y_values[m], label='Aproksymacja wielomianem stopnia {}'.format(m), li
    else:
        plt.plot(years, y_values[m], label='Aproksymacja wielomianem stopnia {}'.format(m))
plt.xlabel('Rok')
plt.ylabel('Populacja')
plt.title('Aproksymacja populacji przy użyciu metody najmniejszych kwadratów uwzględniając m = 6')
plt.legend()
plt.grid(True)
plt.show()
```


Jak widać na powyższym wykresie aproksymacja wielomianem stopnia 6 całkowicie odbiega od oczekiwanego wyniku.

Funkcje obliczająca AIC i AICc

```
In [ ]: def calculate_AIC(y, y_hat, n, k):
    residual_sum_squares = np.sum((y - y_hat) ** 2)
    AIC = 2 * k + n * np.log(residual_sum_squares / n)
    return AIC

def calculate_AICc(AIC, n, k):
    AICc = AIC + (2 * k * (k + 1)) / (n - k - 1)
    return AICc
```

Obliczanie optymalnego stopnia wielomianu

```
In [ ]: # Wartości początkowe
n = len(years)
AICc_min = np.inf
AIC_min = np.inf
best_m_AICc = None
best_m_AIC = None
AICc_tab = []
AICc_min = []

for m in m_values:
    k = m + 1
    y_hat = [p(coefficients[m], year) for year in years]
    AIC = calculate_AIC(population, y_hat, n, k)
    AICc = calculate_AICc(AIC, n, k)
    AICc_tab.append(AICc)
    AICc_min.append(AICc)
    if AICc < AICc_min:
        AICc_min = AICc
        best_m_AICc = m
    if AICc < AICc_min:
        AICc_min = AICc
        best_m_AICc = m

min_error = min(relative_error_1990)
best_m_a = 0
for m in m_values:
    if relative_error_1990[m] == min_error:
        best_m_a = m
        break

print("wartości AIC: ", AICc_tab)
print("wartości AICc: ", AICc_min)
print("Optymalny stopień wielomianu wyznaczony w pkt a:", best_m_a)
print("Optymalny stopień wielomianu wyznaczony za pomocą AICc:", best_m_AICc)
print("Optymalny stopień wielomianu wyznaczony za pomocą AIC:", best_m_AIC)
print("Wartość AIC dla optymalnego stopnia:", AICc_min)
print("Wartość AICc dla optymalnego stopnia: ", AICc_min)
```

wartości AIC: [320.43954648177055, 287.0564781232788, 274.65337389660255, 276.65215941875783, 292.79324118830635, 327.426402321866, 725.3966361257599]
wartości AICc: [321.0109750531991, 289.0564781232788, 279.45337389660256, 286.65215941875783, 312.79324118830635, 369.426402321866, 837.3966361257599]
Optymalny stopień wielomianu wyznaczony w pkt a: 2
Optymalny stopień wielomianu wyznaczony za pomocą AICc: 2
Optymalny stopień wielomianu wyznaczony za pomocą AIC: 2
Wartość AIC dla optymalnego stopnia: 274.65337389660255
Wartość AICc dla optymalnego stopnia: 279.45337389660256

Wnioski

Wartość błędu względnego ekstrapolacji dla roku 1990 różniła się w zależności od stopnia wielomianu. W przypadku tego konkretnego zbioru danych, większy stopień wielomianu nie zawsze prowadził do lepszej ekstrapolacji. Błąd względny był najmniejszy dla n równego 2, więc ekstrapolacja wielomianu do 1990 roku była najdokładniejsza dla m = 2. Kryterium informacyjne Akaikego również wskazało, że optymalnym stopniem wielomianu jest m = 2. Zgadza się to również z wartością wskazaną przez kryterium w którym uwzględniliśmy składnik korygujący.

Zadanie 2

Wykonaj aproksymację średniokwadratową ciągłą funkcji $f(x) = \sqrt{2}$ w przedziale [0,2] wielomianem drugiego stopnia, używając wielomianów Czebyszewa. Aproksymacja ta jest tańszym obliczeniowo zamiennikiem aproksymacji jednostajnej.

Rozwiązanie

Biblioteki

```
In [ ]: import numpy as np
from scipy.integrate import quad
import matplotlib.pyplot as plt
```

Funkcja do aproksymacji po przeskalowaniu do odpowiedniej dziedziny [0,2]

```
In [ ]: def rescale(x):
    return (x + 1)

def f_rescaled(x):
    return np.sqrt(rescale(x))

def weight_function(x):
    return (1 - x**2)**(-1/2)
```

Obliczanie wyrazów wolnych z użyciem wielomianu Czebyszewa

$$\begin{bmatrix} \langle \phi_0, \phi_0 \rangle & 0 & \dots & 0 \\ 0 & \langle \phi_1, \phi_1 \rangle & \dots & 0 \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ 0 & \dots & \dots & \langle \phi_n, \phi_n \rangle \end{bmatrix} \begin{bmatrix} c_0 \\ c_1 \\ \dots \\ c_n \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \langle f, \phi_0 \rangle \\ \langle f, \phi_1 \rangle \\ \dots \\ \langle f, \phi_n \rangle \end{bmatrix}$$

$$c_k = \frac{\langle f, \phi_k \rangle}{\langle \phi_k, \phi_k \rangle}$$

$$\langle T_j, T_j \rangle = \begin{cases} \pi & \text{if } j = 0 \\ \pi/2 & \text{if } j > 0 \end{cases}$$

```
In [ ]: def chebyshev_coefficient(f, n):
    integrand = lambda x: f(x) * np.cos(n * np.arccos(x)) * weight_function(x)
    coefficient = (2 / np.pi) * quad(integrand, -1, 1)[0] if n > 0 else (1 / np.pi) * quad(int
    return coefficient

c0 = chebyshev_coefficient(f_rescaled, 0)
c1 = chebyshev_coefficient(f_rescaled, 1)
c2 = chebyshev_coefficient(f_rescaled, 2)

print(c0, c1, c2)
```

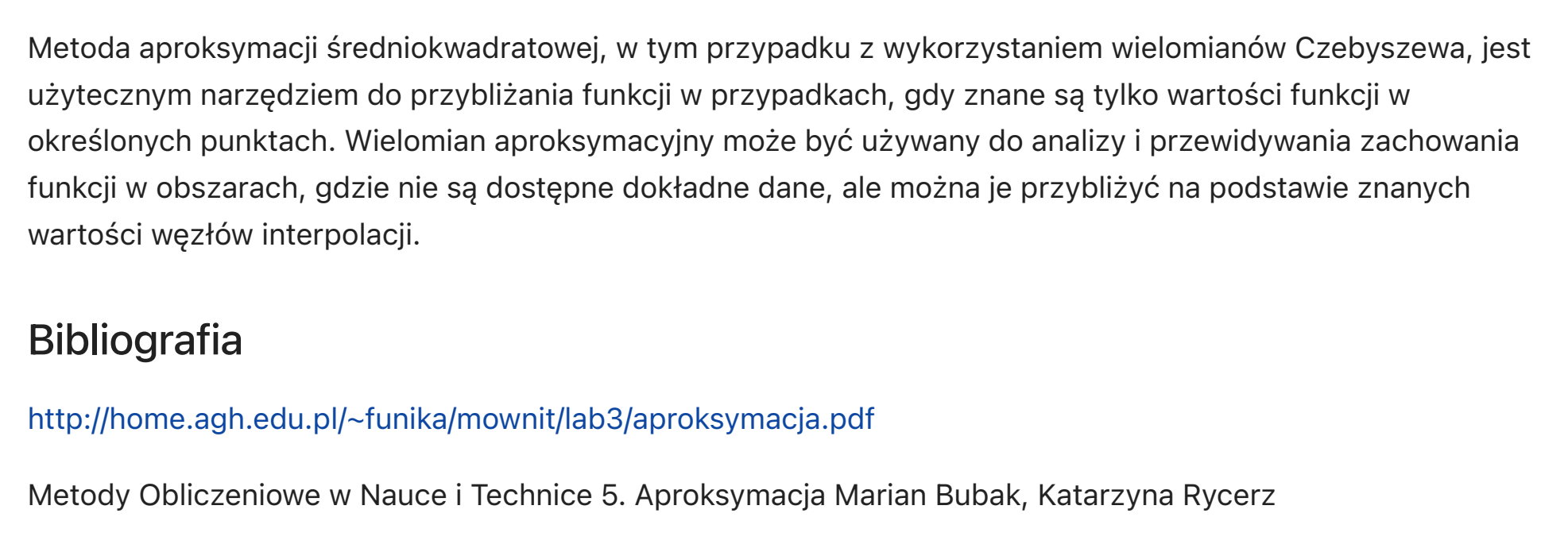
0.9003163161571007 0.600210877437882 -0.12004217548769489

Obliczanie wartości wielomianu aproksymacyjnego w przedziale [0, 2]

```
In [ ]: def approximated_function(x):
    return c0 * c1 * np.cos(np.arccos(x)) + c2 * np.cos(2 * np.arccos(x))
```

Wykres

```
In [ ]: x_values = np.linspace(-1, 1, 100)
y_true = f_rescaled(x_values)
y_approx = approximated_function(x_values)
```


Wnioski

Metoda aproksymacji średniokwadratowej, w tym przypadku z wykorzystaniem wielomianów Czebyszewa, jest użytecznym narzędziem do przybliżania funkcji w przypadkach, gdy znane są tylko wartości funkcji w określonych punktach. Wielomian aproksymacyjny może być używany do analizy i przewidywania zachowania funkcji w obszarach, gdzie nie są dostępne dokładne dane, ale można je przybliżyć na podstawie znanych wartości węzłów interpolacji.

Bibliografia

<http://home.agh.edu.pl/~funika/mowinit/lab3/aproksymacja.pdf>

Metody Obliczeniowe w Nauce i Technice 5. Aproksymacja Marian Bubak, Katarzyna Rycerz

prezentacja Approximation Marcin Kuta